

MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

TÍTOL: Les xarxes socials institucionals com a eina per a fomentar la inclusió de la perspectiva de gènere en la docència

AUTORIA:

Ruiz Morillas, Núria; Carvajal Martí, Joan Josep; Cesteros Fernández, Yolanda
Universitat Rovira i Virgili
Departament de Química Física i Inorgànica, Facultat de Química
nuria.ruizm@urv.cat

1. RESUM:

La Facultat de Química de la URV disposa de perfils a les xarxes socials (Facebook, Twitter i recentment, LinkedIn i Instagram) des de l'any 2015. Un dels objectius era el de difondre les activitats relacionades amb dones científiques per contribuir a la seva visibilització. Amb el temps s'ha vist que aquests continguts es poden reutilitzar per crear altres publicacions de caràcter docent amb perspectiva de gènere. En aquesta comunicació s'expliquen alguns exemples.

2. ABSTRACT:

The Faculty of Chemistry URV has had different social media profiles (Facebook, Twitter and recently, LinkedIn and Instagram) since 2015. One of the objectives was to disseminate activities related to women scientists to contribute to their visibility. Over time, it has been observed that these contents can be reused to create other educational publications with a gender perspective. In this communication, some examples are explained.

3. PARAULES CLAU:

Xarxes socials, Perspectiva de gènere, Docència, Química, Ciències

4. KEYWORDS:

Social Media, Gender Perspective, Teaching, Chemistry, Sciences

5. DESENVOLUPAMENT:

L'any 2015 es van crear els primers perfils de la Facultat de Química a les xarxes socials, específicament a Facebook i Twitter, seguint la "Política de presència de la URV a les xarxes socials" aprovada pel Consell de Govern de la URV [1]. Es va elaborar una proposta d'estratègia de comunicació que va ser acceptada pel Gabinet de Comunicació i Relacions Externes, i posteriorment es van afegir els nous comptes al directori institucional de les xarxes socials de la URV.

MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

Al llarg dels vuit anys següents, s'han publicat continguts de manera regular i s'ha fet un seguiment del seu creixement, així com dels continguts que han generat major interès. L'any 2017, es va dur a terme un primer estudi que va revelar que la majoria dels seguidors dels comptes estaven relacionats amb la facultat o la universitat, incloent-hi estudiants, alumni, professorat i personal d'administració i serveis. Tot i això, també es va observar un nombre considerable de professors de secundària i altres professionals no vinculats a la docència o a la investigació, demostrant que les publicacions dels comptes arribaven a una àmplia varietat de persones.

Una de les estratègies principals per difondre la ciència a través de les xarxes socials va ser establir una presència activa en diferents plataformes, com Facebook i Twitter. Aquesta presència va permetre a la Facultat de Química de la URV connectar amb una àmplia audiència i difondre contingut científic rellevant.

En primer lloc, es van compartir les activitats internes de la institució, com seminaris, conferències, tallers i congressos relacionats amb la química i altres ciències afins. Aquesta informació es va presentar de manera atractiva i accessible per al públic en general, utilitzant imatges i breus descripcions per despertar l'interès i fomentar la participació. A més de les activitats internes, les xarxes socials es van utilitzar per informar sobre notícies científiques rellevants a nivell nacional i internacional. Es van compartir articles, descobriments i avanços científics per mantenir als seguidors actualitzats i fomentar la seva curiositat i interès per la ciència.

També es va donar importància a la divulgació de figures rellevants de la història de la ciència. S'han compartit biografies i fets destacats de científics i científiques que han fet contribucions significatives al camp de la química i altres àrees científiques. Això va permetre donar a conèixer la importància de les dones i homes que han influït en el desenvolupament de la ciència al llarg del temps.

Una altra estratègia clau va ser la d'explicar conceptes científics en un context quotidià. Es van crear publicacions que relacionaven la ciència amb la vida diària, utilitzant exemples i situacions comunes per il·lustrar principis científics. Aquest enfocament pràctic va facilitar la comprensió i l'aprenentatge dels conceptes científics, alhora que va fomentar la seva aplicació en situacions reals.

En l'àmbit de l'ensenyament de les ciències, la inclusió de la perspectiva de gènere és un repte important que també s'ha abordat a través de les xarxes socials de la Facultat de Química de la URV. S'ha reconegut que les xarxes socials ofereixen una plataforma per difondre el coneixement produït per les dones científiques, que sovint han estat invisibilitzades en diverses disciplines.

Mitjançant les xarxes socials, s'ha destacat el treball, les contribucions i els èxits de les dones científiques. S'han compartit les seves investigacions, descobriments i avenços en el camp de la química i altres àrees científiques, donant-los visibilitat i reconeixement.

L'objectiu ha estat inspirar i motivar les dones interessades en la ciència, trencant estereotips de gènere i promovent models de referència femenins en el món científic.

A més de difondre el coneixement produït per les dones científiques, les xarxes socials han estat utilitzades per compartir i explicar iniciatives docents que s'han desenvolupat a les

MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

aules. Aquestes iniciatives han estat dissenyades per fomentar la inclusió de la perspectiva de gènere en l'ensenyament de les ciències. S'han compartit projectes de recerca centrats en la innovació docent, que han integrat la perspectiva de gènere en la seva metodologia i contingut.

A partir d'aquests continguts inicials, s'han derivat altres publicacions exclusivament docents que han abordat conceptes científics aparentment complexos, sempre incorporant la perspectiva de gènere. S'han creat publicacions que expliquen principis científics utilitzant exemples i aplicacions relacionades amb temes de gènere.

Aquesta iniciativa de comunicació i divulgació científica a través de les xarxes socials de la Facultat de Química de la URV s'ajusta plenament a les directrius establertes per la Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes. Aquesta llei promou la igualtat de gènere en tots els àmbits de la societat i estableix mesures concretes per aconseguir-ho.

A més, aquesta iniciativa està alineada amb el Pla d'Igualtat de la URV [2], específicament amb la Mesura 5.9, que té com a objectiu promoure la igualtat de gènere en l'àmbit acadèmic i de recerca. Mitjançant la difusió del coneixement produït per les dones científiques i la inclusió de la perspectiva de gènere en els continguts docents, s'està fomentant la igualtat d'oportunitats i la visibilitat de les dones en les disciplines científiques. Així mateix, aquesta iniciativa es relaciona amb el Pla de la Tercera Missió de la URV, que busca establir vincles entre la universitat i la societat per a la transferència del coneixement i la promoció del desenvolupament social. Les xarxes socials són una eina efectiva per arribar a diferents col·lectius acadèmics i socials, ampliant així l'impacte de la divulgació científica i la sensibilització en matèria d'igualtat de gènere més enllà de la pròpia comunitat universitària.

En aquesta comunicació s'exposen alguns exemples que han tingut una gran acceptació entre els seguidors, destacant les característiques que els fan idonis per ser reutilitzats amb finalitats docents amb perspectiva de gènere.

Per exemple, el 11 de febrer se celebra el Dia Internacional de la Dona i la Nena a la Ciència, una data rellevant per parlar de les dones i la ciència. Es pot aprofitar per explicar les iniciatives en les quals participa la facultat i donar visibilitat a les investigadores dels grups de recerca, així com per explicar de manera senzilla les seves àrees d'investigació. Una de les imatges que ha tingut més popularitat és la recreació de l'equació de Schrödinger amb dones docents, investigadores i personal d'administració i serveis del grup de recerca de Química Quàntica (Imatge 1). Aquesta imatge posa de manifest la presència de les dones en la química i permet parlar de qüestions tan complexes com l'equació de Schrödinger.

En el mateix context del 11 de febrer, s'ha informat sobre la iniciativa internacional Global Women Breakfast de 2022 i s'ha compartit la taula rodona organitzada a la Facultat de Química per analitzar el lideratge de les dones en l'àmbit de la química i la bioquímica (Imatge 2). A partir d'aquest esdeveniment, es poden generar nous continguts docents relacionats amb les àrees de coneixement de les participants, incidint en la perspectiva de gènere.

MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

Les xarxes socials també han permès difondre el projecte d'innovació docent "Científiques: passat i present", que inclou una sèrie de fitxes didàctiques dirigides a l'educació primària (Imatge 3). Aquest projecte proposa experiments sobre una temàtica científica i relaciona la biografia, la recerca i els descobriments de científiques del passat amb la recerca actual de dones científiques de tot el món. El propi projecte té un objectiu docent amb perspectiva de gènere, per la qual cosa constitueix una font molt útil de contingut per publicar periòdicament a les xarxes socials.

En la mateixa línia, s'han realitzat activitats docents per donar a conèixer les dones científiques que han contribuït a la història de la ciència. Per exemple, en el marc de la Nit Europea de la Recerca, es va dur a terme un taller sobre dones científiques en el qual es presentaven les seves àrees de coneixement mitjançant un joc de cartes (Imatge 4). Aquest joc i les pròpies cartes són una font important d'informació per compartir a les xarxes.

Des de la Facultat de Química, s'han realitzat accions que han incorporat la teatralització com a forma de comunicar ciència. Per exemple, l'espectacle científic "Els secrets de la Taula Periòdica" proposa una discussió entre dues investigadores que parlen dels elements de la Taula Periòdica (Imatge 5). Aquest contingut docent, explicat per dues científiques, inclou també referències a altres dones científiques, convertint-se en una bona font d'idees per generar publicacions amb perspectiva de gènere a les xarxes socials.

Una altra iniciativa teatralitzada ha estat la realització d'un itinerari científic per la ciutat de Tarragona, amb la participació d'una actriu professional que interpreta el paper d'una científica excèntrica. Aquesta activitat analitza de manera interdisciplinària diversos punts de la ciutat on es realitzen experiments dissenyats per estudiants del màster en formació del professorat de secundària. Tot el que es va dissenyar es pot compartir a través de les xarxes socials, i el contingut de l'activitat mateixa permet generar publicacions posteriors amb finalitats docents amb perspectiva de gènere.

Els exemples presentats en aquesta comunicació formen part d'un pla d'acció comunicativa integral que, com s'ha dit al començament, es va iniciar l'any 2015 amb l'ús de les plataformes Facebook i Twitter. A mesura que l'ús de les xarxes socials s'ha anat desenvolupant, la Facultat de Química de la URV ha reconegut la importància de tenir una presència activa i compromesa en les xarxes socials per a la divulgació científica i la promoció de la perspectiva de gènere en l'àmbit de l'ensenyament de les ciències. Per aquest motiu, i per obtenir una major difusió i impacte, s'ha ampliat l'acció a LinkedIn i a Instagram.

Amb l'objectiu de gestionar adequadament totes les xarxes socials del centre, s'ha designat una persona responsable, que forma part del col·lectiu docent i investigador, per aquesta tasca específica. Aquesta persona és l'encarregada de planificar, crear i publicar continguts rellevants i interessants per a la comunitat educativa i el públic en general. A més, treballa en estreta col·laboració amb l'equip directiu per a assegurar que els continguts publicats reflecteixin els valors i objectius de la institució.

Posteriorment, el 2020, es va crear la figura del Responsable d'Igualtat, una persona especialitzada en gènere i igualtat, que s'encarrega de vetllar per la incorporació de la perspectiva de gènere en tots els aspectes de l'activitat de la Facultat de Química. Aquest

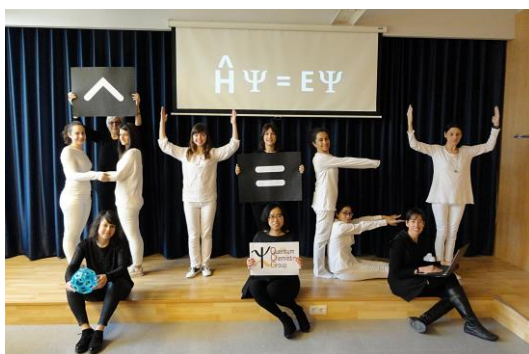
MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

Responsable d'Igualtat treballa en coordinació amb la responsable de les xarxes socials per a definir els continguts docents amb perspectiva de gènere més adequats per a ser publicats en aquestes plataformes.

La col·laboració entre aquestes dues figures clau, la responsable de les xarxes socials i el Responsable d'Igualtat, és essencial per a garantir que els continguts publicats en les xarxes socials de la Facultat de Química de la URV reflecteixin una visió equitativa i inclusiva de les ciències i contribueixin a superar els desafiaments de gènere en aquest àmbit. A través d'aquest treball conjunt, s'identifiquen temes rellevants, es desenvolupen materials docents amb perspectiva de gènere i s'estableixen estratègies efectives de comunicació per a promoure la igualtat de gènere en l'ensenyament i la divulgació científica.

En resum, la Facultat de Química de la URV ha implementat un pla d'acció comunicativa amb l'ús de diverses xarxes socials, incloent Facebook, Twitter, LinkedIn i Instagram. Amb una persona responsable de les xarxes socials i un Responsable d'Igualtat, en coordinació amb l'equip directiu del centre, s'assegura que els continguts docents amb perspectiva de gènere es comparteixin i es difonguin contribuint així a la promoció de la igualtat.

5.1. IMATGE 1

5.2. IMATGE 2

MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

5.3. IMATGE 3

5.4. IMATGE 4

5.5. IMATGE 5

MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

6. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES:

- [1] Gabinet de Comunicació i Relacions Externes de la URV (2015). Política de presència de la URV a les xarxes socials.
https://www.urv.cat/media/upload/arxius/normatives/propia/altres_normes/urv_x_arxes_socials_politica_presencia.pdf
- [2] III Pla d'Igualtat de la URV (2020).
https://www.urv.cat/media/upload/arxius/igualtat/III%20PLA%20IGUALTAT_maque_tat.pdf